

Jezične igre kao poticaj za pričanje priča djeci rane i predškolske dobi

Petrić, Ana

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:442854>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-20**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
STUDIJ RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA

Ana Petrić

**JEZIČNE IGRE KAO POTICAJ ZA PRIČANJE PRIČA DJECI RANE I
PREDŠKOLSKE DOBI**

Završni rad

Mentor rada:

izv. prof. dr. sc. Katarina Aladrović Slovaček

Petrinja, rujan 2024.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
STUDIJ RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA

Ana Petrić

**JEZIČNE IGRE KAO POTICAJ ZA PRIČANJE PRIČA DJECI RANE I
PREDŠKOLSKE DOBI**

Završni rad

Mentor rada:

izv. prof. dr. sc. Katarina Aladrović Slovaček

Petrinja, rujan 2024.

ZAHVALA

Ovom prilikom zahvaljujem svim profesorima koji su tijekom godina studiranja podučavali i poticali na želju za daljnjim usavršavanjem i istraživanjem u ovom pozivu. Također, zahvaljujem i svojoj mentorici, izv. prof. dr. sc. Katarini Aladrović Slovaček, koja me je svojim znanjem i strpljivošću, prije svega oduševila kao predavač, a zatim i usmjeravala pri pisanju završnog rada. Zahvaljujem i svim kolegicama na pomoći i podršci. Posebna hvala mome suprugu, nećakinji, članovima obitelji i prijateljima koji su vjerovali u mene i poticali me sve do kraja studiranja.

SAŽETAK

Samim rođenjem djeteta donosi na svijet predispozicije za učenje govora. Razvoj govora započinje prvim plačem djeteta, a u prvim mjesecima to su zvukovi koje djeca proizvode ovisno o ugodi ili neugodi (Starč, Čudina Obradović, Pleša, Profaca, Letica, 2004).

Govor je viša psihička aktivnost čovjeka koja mu omogućuje da pomoću sustava znakova i simbola priopćava svoja znanja, osjećaje, potrebe i mišljenja drugim ljudima. Osnovni simboli u ljudskom govoru su riječi, a njegova najvažnija funkcija je komunikacija (Starč, Čudina Obradović, Pleša, Profaca, Letica, 2004).

Jezično-govorni razvoj treba se stalno poticati. Dijete traži pozornost i strpljivost odraslih. Oni moraju biti govorni uzori djetetu, stvarati pozitivno emocionalno ozračje slobode, povjerenja i ljubavi, na vrijeme prepoznati njegove mogućnosti te pomoći da ih neprestano oplemenjuje i razvija (Šego, 2009).

Djeca predškolskog uzrasta spoznaju svijet preko simboličkih radnji, a svoje dojmove, spoznaje i okoliš prerađuju uz pomoć priča. Ona u pričama dobivaju materijal za obogaćivanje i građenje unutarnjeg svijeta predodžbi, a kad sama pričaju, taj unutarnji svijet mogu okrenuti prema van i podijeliti ga s drugima (Velički, 2013).

Jezična igra uvelike određuje rani odnos djeteta i roditelja, a osobito vodeći računa o jednoj od osnovnih postavki razvojne psihologije da je učenje putem igre najjednostavnija i najprirodnija djetetova aktivnost (Peti-Stantić, Velički, 2008).

U istraživačkom dijelu rada provedeno je istraživanje u kojem je cilj istraživanja bio ispitati na koji način igranje jezičnih igara potiče pričanje priče kod djece rane i predškolske dobi. Uzimajući u obzir dobivene rezultate, istraživanje je pokazalo kako provođenje jezičnih igara potiče djecu na razvoj govora, koncentracije, pamćenja, potiče empatiju, te u konačnici stvaraju podlogu kako bi djeca samostalno mogla ispričati priču.

KLJUČNE RIJEČI: govor, priča, predškolsko dijete, jezične igre

SUMMARY

At birth, a child brings into the world predispositions for learning to speak. The development of speech begins with the child's first cry, and in the first months these are the sounds that children make depending on pleasure or discomfort (Starč, Čudina Obradović, Pleša, Profaca, Letica, 2004).

Speech is a higher psychological activity of man that enables him to communicate his knowledge, feelings, needs and opinions to other people using a system of signs and symbols. The basic symbols in human speech are words, and its most important function is communication (Starč, Čudina Obradović, Pleša, Profaca, Letica, 2004).

Language and speech development should be constantly encouraged. The child requires the attention and patience of adults. They must be speech models for the child, create a positive emotional atmosphere of freedom, trust and love, recognize his possibilities in time and help him constantly refine and develop them (Šego, 2009).

Preschool children get to know the world through symbolic actions, and they process their impressions, knowledge and environment with the help of stories. In stories, they get material for enriching and building their inner world of ideas, and when they talk themselves, they can turn that inner world outward and share it with others (Velički, 2013).

Language play largely determines the early relationship between a child and a parent, especially taking into account one of the basic assumptions of developmental psychology that learning through play is the simplest and most natural child's activity (Peti-Stantić, Velički, 2008).

In the research part of the work, a study was conducted in which the goal of the study was to examine how playing language games encourages story telling in children of early and preschool age. Taking into account the obtained results, the research showed that conducting language games encourages children to develop speech, concentration, memory, encourages empathy, and ultimately creates a basis for children to be able to tell a story independently.

KEY WORDS: speech, story, preschool child, language games

SADRŽAJ:

1. UVOD	1
2. RAZVOJ GOVORA	2
2.1. Predverbalni razvoj	3
2.2. Verbalni razvoj	4
3. JEZIČNO-GOVORNE VJEŠTINE	4
3.1. Razvoj jezično-govorne vještine	4
3.2. Poticanje jezičnog razvoja	5
4. PRIČA	6
4.1. Uloga odgojitelja u pričanju priče	7
4.2. Važnost pričanja priča djeci rane i predškolske dobi	10
5. JEZIČNE IGRE	11
5.1. Uloga jezičnih igara	12
5.2. Igre koje razvijaju govor	13
6. ISTRAŽIVANJE	15
6.1. Opis uzorka	15
6.2. Jezične igre provedene s djecom rane i predškolske dobi	15
6.3. Ciljevi istraživanja	24
6.4. Opis instrumenta istraživanja	24
6.5. Rezultati istraživanja	24
7. ZAKLJUČAK	28
8. LITERATURA	29

1. UVOD

Dječje igre nisu samo igre, nego ih treba smatrati ozbiljnom dječjom djelatnošću (Michel Eyquem de Montaigne). Osim što je djetetova primarna djelatnost, igra je i obrazovno sredstvo kroz koje dijete uči čineći, surađujući s drugom djecom i odraslima.

Igra je prirodna aktivnost kojom dijete ulazi u svijet i otkriva ga, a koja mu pruža uživanje u osjećaju prihvaćenosti, ljubavi i topline, ali i uživanje u igranju samom, u kretanju i izgovaranju, u sporazumijevanju s drugima. Jezična igra uvelike određuje rani odnos djeteta i roditelja, a osobito vodeći računa o jednoj od osnovnih postavki razvojne psihologije da je učenje putem igre najjednostavnija i najprirodnija djetetova aktivnost (Peti-Stantić, Velički, 2008).

Priče nas prate cijeloga života i svuda su oko nas, od *jednom davno* priča za laku noć pa sve do prepričavanja priča iz mladosti djeci i unucima. Kroz priče upoznajemo svijet oko sebe, učimo kako bit čovjek i kako biti dio društva. Pričanje priča treba biti ugodan i zabavan doživljaj za dijete i za onoga tko je priča.

Upravo zbog toga sam odlučila pisati rad na ovu temu. Kao budući odgojitelj, smatram da ću imati veliku ulogu u životu djece koja će mi biti podarena na brigu, samim time dužna sam ih kroz igru naučiti učiti i istraživati svijet koji ih okružuje. Igra jezikom, osobito materinim jezikom od velike je važnosti kako bi djeca od najranije dobi njegovala isti, te kako bi jednoga dana bila spremnija za polazak u „svijet učenja“, odnosno u daljnje obrazovanje.

Kako bismo uistinu utvrdili kako igranje jezičnih igara širi dječji vokabular i pomaže im pri pričanju priča, provedeno je istraživanje u srednjoj vrtićkoj skupini. U istraživanju je sudjelovalo desetero djece te je na kraju istraživanja utvrđeno kako provedba jezičnih igara potiče pričanje priča, kako spol ne utječe na poznavanje riječi te kako provođenje jezičnih igara utječe na bogaćenje rječnika, potvrđena te su u skladu s postavljenim ciljevima.

2. RAZVOJ GOVORA

Govor je viša psihička aktivnosti čovjeka koja mu omogućuje da pomoću sustava znakova i simbola priopćava svoja znanja, osjećaje, potrebe i mišljenja drugim ljudima. Osnovni simboli u ljudskom govoru su riječi, a njegova najvažnija funkcija je komunikacija. Govor se razvija sustavno i predvidivim redoslijedom (Starc, Čudina Obradović, Pleša, Profaca, Letica, 2004). Autorica Pavličević-Franić (2018) navodi kako je jezična djelatnost govorenja urođena čovjekova sposobnost, uz preduvjet neoštećenih govornih organa i urednoga kognitivnoga razvoja. Također, navodi da u ranoj fazi jezičnoga usvajanja govorenje se nastavlja na prvotnu sposobnost slušanja te da samo govorenje pripada u čovjekove produktivne sposobnosti.

Samim rođenjem dijete donosi na svijet predispozicije za učenje govora. Svako zdravo dijete ima anatomske i glasovne mogućnosti da nauči glasove bilo kojeg jezika. Te mogućnosti realiziraju se u interakciji djeteta i njegova socijalnog okruženja, prije svega obiteljskog. Razvoj govora započinje prvim plačem djeteta, a u prvim mjesecima to su zvukovi koje djeca proizvode ovisno o ugodi ili neugodi (Starc, Čudina Obradović, Pleša, Profaca, Letica, 2004).

Predškolska dob najvažnije je razdoblje za razvoj govora svakog djeteta, a upravo u tom razdoblju pojavljuju se prve riječi i rečenice. Kako bi se govor razvijao u dobrome smjeru, od velike je važnosti dobar govorni model koji bi ponajprije trebao dolaziti od roditelja. Roditelji su prisutni kod prvih riječi i rečenica te je važno da s djetetom razgovaraju bez tepanja, ispravnog izgovora. Autorice Liekerman i Muter (2007) naglašavaju činjenicu da već od rođenja roditelj djetetu pruža mogućnost da ga oponaša, a to mu služi kao odskočna daska za razvoj i proširenje njegovih vlastitih jezičnih vještina.

Preduvjet uspješnog usvajanja jezika i razvoja govora komunikacija je izloženost govoru i kontakt s drugima. Djeca aktivno komuniciraju puno prije nego progovore, koristeći vrednote govornog jezika (usmjerenost, pogleda, geste, ekspresiju, vokalizaciju itd.) često ih udružujući (Babić 2020). Razvoj urođene govorne sposobnosti uključuje česte jezične vježbe koje stimuliraju govorne (i govorničke) vještine (Pavličević-Franić, 2018).

Svako je dijete individua, stoga se i kod svakog djeteta govor razvija na drugačiji način. Razvoj govora može se pratiti na dva osnovna razdoblja: predverbalno i verbalno razdoblje. Predverbalno razdoblje odnosi se na period od rođenja do djetetove prve riječi ili rečenice, dok se verbalno razdoblje odnosi od prve riječi ili rečenice do daljnjeg razvoja govora (Posokhova, 1999.).

2.1. Predverbalni razvoj

Autorice Vrsaljko i Paleka (2018) navode kako usvajanje jezika započinje proje negoli dijete izreče prvu riječ. Ističu kako ono započinje u trenutku kada novorođeno dijete i majka uspostave međusobnu vezu koja će biti osnova za komunikaciju sa svijetom i iz koje će proizaći djetetova sposobnost svladavanja glasovnog i gramatičkog sustava jezika, da počne razumijevati svijet koji ga okružuje i da ono kao dio tog svijeta u njemu ostvaruje svoje želje i potrebe.

Prvi krik novorođenčeta prvi je izraz ljudskog govora (Peteh, 2018). Autorica Peteh (2018) ističe kako su smijeh i plač malog djeteta prvi izraz neverbalne komunikacije – zadovoljstvo ili nezadovoljstvo. Također, navodi da se interakcijom majke i djeteta te ostalih važnih osoba u djetetovu okruženju postupno prelazi s izrazito neverbalne komunikacije na verbalnu, tj. govor.

Prvo osnovno razdoblje praćenja govora naziva se *predverbalni razvoj*. Prema autoricama Starc, Čudina Obradović, Pleša, Profaca, Letica (2004), u ovom razdoblju stvaraju se preduvjeti za kasniji razvoj govora i jezika. U prva dva mjeseca života dojenče se glasa krikom, plačem i nekim fiziološkim zvukovima. Prema autoru Škariću (1988) to je faza kričanja. Upravo putem faze kričanja, između djeteta i njemu bliskih osoba, počinje se uspostavljati rana emotivna komunikacija za koju se smatra da je jedna od najvažnijih pretpostavki i za zdrav govor, kao i za opći razvoj djeteta.

Kada dijete spontano započne proizvoditi jednostavne vokalne zvukove, artikulacijski prilično neodređene, ali artikuliranije od dotadašnjega glasanja, tada je započela faza gukanja. Ono je povezano s osjećajem ugone, urođeno je te ga nalazimo u glasanju sve djece, bez obzira na rasu i kulturu kojoj pripadaju. Gukanje se također nalazi i u djece oštećenog sluha, što navodi na zaključak da u toj dobi nema znatnije slušne kontrole i s time ni većeg utjecaja okoline, pa govorni razvoj slijedi svoj biološki pravac. Dojenče rano počinje uspostavljati slušnu kontrolu nad glasovima koje spontano proizvodi. Najprije počinje stjecati kontrolu nad intenzitetom glasa (oko 2. mjeseca), zatim i nad visinom glasa (tijekom 3. i 4. mjeseca) te naposljetku uspostavlja kontrolu nad izgovorom glasovnih sekvenci (oko 5. mjeseci) (Vasta i suradnici, 1998).

Spajanjem nekoliko jednakih slogova, koje pjevušeći ponavlja, započinje faza slogovanja. Produkcija glasova je sve više voljna, dojenče počinje oponašati glasove iz svoje okoline i sve je više komunikacijski usmjereno prema njoj. Do kraja predverbalnog razdoblja dijete ovlada važnim funkcijama koje mu omogućuju lakše svladavanje materinskog jezika (Starc, Čudina Obradović, Pleša, Profaca, Letica, 2004).

2.2. Verbalni razvoj

Drugo osnovo razdoblje praćenja govora naziva se *verbalno razdoblje*. Ono nastaje izgovorom prve smislene riječi odnosno rečenice. Prve riječi su obično dvosložne, po vrsti imenice, a po sadržaju mogu činiti cijele iskaze uz mijenjanje značenja, ovisno o situaciji u kojoj su upotrebljene, tzv. *holofraze*, prema engleskom - rečenice od jedne riječi, kojima dijete vrlo uspješno komunicira s okolinom. Potkraj 2. godine dijete oblikuje svoju prvu rečenicu, najčešće od dvije riječi. Riječi kojima se dijete koristi u toj elementarnoj rečenici ključne su za poruku koju daje. Sve druge, „nebitne“ riječi dijete izostavlja te govor slični telegrafskoj poruci, pa se i zove *telegrafski govor*. Od pojave prve rečenice počinje svladavanje gramatike i naglo napredovanje u razvoju govora (Starc, Čudina Obradović, Pleša, Profaca, Letica, 2004).

Već s oko tri i pol godine dijete u govoru rabi sve vrste riječi, ima rečenicu od tri i više riječi, dobro vlada osnovnim disanjem i primjenjuje glavnu gramatičkih pravila, tako da se s pravom može reći da je u toj dobi *savladao osnovu materinskog jezika* (Škarić, 1988).

S dolaskom u školu, dijete će započeti s usvajanjem pisanog jezika. Dobar glasovni govor preduvjet je za učenje pisanog jezika (Starc, Čudina Obradović, Pleša, Profaca, Letica, 2004).

3. JEZIČNO-GOVORNE VJEŠTINE

Prema autorici Šego (2009), jezično-govorni razvoj treba se stalno poticati. Dijete traži pozornost i strpljivost odraslih. Nadalje, ističe kako oni moraju biti govorni uzori djetetu, stvarati pozitivno emocionalno ozračje slobode, povjerenja i ljubavi, na vrijeme prepoznati njegove mogućnosti te pomoći da ih neprestano oplemenjuje i razvija, igrati s djetetom različite igre kojima se potiču slušanje, govorenje, čitanje i pisanje. Autorica također navodi da su djeca kojom se roditelji bave, čiji se jezično-govorni razvoj potiče u predškolskoj dobi, uspješnija poslije u školi. Suprotno tomu, djeca o čijem se govornome razvoju ne vodi računa, slabije razvijaju svoje jezično-govorne vještine.

3.1. Razvoj jezično-govorne vještine

Autorica Peteh (2018) spominje kako pri razvoju govora treba uvažavati razvoj živčanog sustava djeteta, što je preduvjet kako bi dijete naučilo govoriti i ovladalo govorom. Ističe, također, da boravak u dječjem vrtiću svakom djetetu omogućuje dopunjavanje kompetencije, rječnika, slobodnije i preciznije izražavanje te češće korištenje složenih rečenica.

Raznolikost u usvajanju jezika je pod utjecajem dječjih stilova, temperamenata i osobnosti. Zato, iako se kod većine djece govorno-jezični razvoj odvija sličnim putem. U ovom području ljudskog razvoja potrebna je fleksibilnost. Razmatrajući kako djeca usvajaju jezik u prvih šest godina života, moramo također biti svjesni drugih čimbenika, neovisnih o djetetu, koji utječu na njegov razvoj. Jedan od čimbenika koji može utjecati na to kako i kada dijete nešto usvaja jest obiteljsko kulturalno i jezično podrijetlo. U različitim kulturama su drugačija jezična pravila kojima treba ovladati. Kulturalne skupine se mogu razlikovati prema tome što je u njima uobičajeno i prihvatljivo za djecu i roditelje. Prvih šest godina je zaista uzbudljivo. Tijekom tih godina, dijete će usvojiti osnovne komunikacije koje će mu koristiti cijeli život. Kako odrasta, jezik će mu i dalje biti središte za većinu onoga što radi. Kako njegove jezične vještine jačaju, bolje će moći izražavati svoje osjećaje, objašnjavati ideje i misli, slijediti svoje interese i talente, učiti u školi i izvan nje, zastupati sebe i svoje interese, pomagati i ohrabrivati druge, sakupljati informacije kako bi donosilo dobre odluke i procjenjivalo to što čuje i čita, a također se razumjelo u nove tehnologije i svjetske promjene. Jezik je most prema gotovo svakom aspektu djetetova života (Apel, Masterson, 2004).

Cjelokupni se jezični razvoj ne može objasniti samo kroz ponavljanje onoga što djeca čuju u svojoj okolini, najčešće obitelji. Tako uz biheviorističku teoriju postoji i kognitivna teorija koja pojašnjava da će se o razvoju kognicije, odnosno mišljenja ovisiti i jezični razvoj te da dijete prolazi kroz četiri faze razvoja: senzomotoričku koja traje do druge godine, predoperacijsku koja traje od druge do sedme godine, konkretnu koja traje od sedme do jedanaeste godine i apstraktnu koja započinje s 11. ili 12. godinom djetetova života (Razum, Aladrović Slovaček, 2023.). Može se zaključiti, prema autorici Jelaska (2007) da je djetetov jezični razvoj povezan s njegovim fizičkim, osjećajnim, društvenim, ali i komunikacijskim razvojem.

3.2. Poticanje jezičnog razvoja

Za svaku psihičku funkciju, tako i za govor, postoji određeno osjetljivo razdoblje kada se ta funkcija najučinkovitije razvija. Riječ je o razdoblju kada se među moždanim stanicama najaktivnije stvaraju veze odgovorne na određenu funkciju. Upravo za jezični razvoj, senzitivno razdoblje jesu prve tri godine života, u kojima roditelji kao govorni modeli prvi potiču njegov razvoj (Šego, 2009).

Poznata je činjenica da izazovi neposredne ljudske interakcije s djecom pružaju najbolja iskustva za osjećajno sazrijevanje i buduće socijalne kontakte. Ljudska komunikacija primarno

se odvija govorom. Istraživanja također pokazuju da je vrijeme koje roditelji s djecom provode u aktivnom razgovoru sve kraće (Velički, 2009).

Također, autorica Velički (2009) u svom znanstvenom radu „Poticanje govora u kontekstu zadovoljenja dječjih potreba u suvremenom dječjem vrtiću“ navodi da djeca prema brojnim autorima, uče čineći, konstruirajući i sukonstruirajući vlastitu stvarnost. U organizaciji koja uči, težište odgojno-obrazovnog procesa stavlja se na učenje čineći, kojim se nastoji omogućiti aktivno konstruiranje znanja subjekta koji uči i to na svoj jedinstven način. Najvažnije od svega je da dijete uči čineći. Puzati on uči puzajući. Hodati ono uči hodajući, a govoriti govoreći... (Dryden i Vos, 2001, prema Slunjski). Autorica ističe da je u takvom pristupu pozicija djeteta aktivna, dok je pozicija odraslog reaktivna i odnosi se na indirektnu podršku učenju djeteta osmišljavanjem fizičkog i socijalnog okruženja koje promovira učenje čineći i sudjelujući.

Poticanje govornog razvoja djece ne može sažeti isključivo u kratke programe ili aktivnosti ograničene vremenom. Komunikacija s djecom odvija se uvijek i u svakom trenutku koji s djecom provodimo. Od velike je važnosti uvijek iznova propitivati vlastito ponašanje kao i postupke, govor, govorno-jezične i književnoumjetničke sadržaje koji okružuju djecu, njihovu primjerenost te adekvatnost okruženja za slušanje i primanje takvih sadržaja (Velički, 2009).

4. PRIČA

Odgoj je put razotkrivanja jedinstvenosti, uvažavanja neponovljivosti i bodrenja djetetove osobitosti, uz nužnost čuvanja djeteta od prihvaćanja ograničenosti, istodobno usmjeravajući ga k proturječju kako bi zadržalo datost i moć rasta i razvoja do razine osobe kojom je obdareno po rođenju (Velički, 2013).

Priče su najsigurnije postaje u kojima se odgojitelj i dijete vraćaju smislenosti puta, nastojeći anulirati (svjesno ili ne) odstupanja na prijeđenim dijelovima puta. One također nude simboličnu radnju koja odgovara našem unutarnjemu svijetu i ponovno djeluje na unutarnji svijet slušatelja, obogaćuje ga i nadopunjuje. Djeca predškolskog uzrasta, pa sve negdje od osme odnosno desete godine starosti, spoznaju svijet preko simboličkih radnji, a svoje dojmove, spoznaje i okoliš prerađuju uz pomoć priča. Ona u pričama dobivaju materijal za obogaćivanje i građenje unutarnjeg svijeta predodžbi, a kad sama pričaju, taj unutarnji svijet mogu okrenuti prema van i podijeliti ga s drugima. Na isti način priče i njihovo posredovanje djeluju i na odrasle (Velički, 2013).

Važnost ohrabrivanja djece da izmišljaju vlastite priče naglašava autorica Bojović (2013) u svojoj knjizi „Više od igre“. Ističe i važnost vrijednosti bajki posebice u ranom djetinjstvu, ali i kasnije, u adolescenciji. Autorica Bojović (2013) prema psihologu Carlu Jungu navodi da su bajke ispunjene dubokom prirodnom istinom te da ta vrsta priče sadrži i poruke koje se ne mogu pronaći ni u jednoj drugoj vrsti književnih djela.

Autorica Peregrin (2024) prema ruskom filozofu Bahtinu navodi kako proizvodi kulture i književnosti - usmene ili pismene - ne nastaju zahvaljujući jednom glasu nego u dijalogu s tradicijom u kojem sudjeluje i naš glas. Autorica ističe kako najveći dio priča koje pripovijedamo dolazi iz pisanih izvora, jer se tako najbolje čuvaju te naglašava svjesnost gubitka životnosti priča zato što su zapisane.

4.1. Uloga odgojitelja u pričanju priča

U današnje vrijeme djeca su preplavljena raznim dojmovima, raznim slikama s televizije, računala, velikih reklama, novina. Kad pričamo bajku, odnosno priču, dijete u sebi stvara slike na temelju riječi. Međutim, zbog izvanjskih je slika sposobnost stvaranja unutarnjih slika manja. Prigodom slušanja priče često se kod djece primjećuje nemir, nestrpljivost, gotovo nepovjerenje prema sadržaju. Stoga je vrlo često potrebno pričanje obogatiti i drugim elementima, najčešće vizualnim (geste, sredstva...), ali i onima koji se obraćaju i drugim osjetilima. Pričajući (a ne čitajući) uspostavljamo kontakt s djecom, prije svega pogledom, naglašavanjem riječi, ovisno o potrebi i situaciji te pokretom (mimikom i gestama). Pričanje nadopunjeno gestama pobuđuje dječji interes i potiče koncentraciju: istovremeno, djeca dobivaju nešto što mogu i slušati i gledati (Velički, 2013). Autorica Peregrin (2024) navodi važnost uvijek iznova pripovijedanja, nadogradnje i korištenja pričama kako bi vratile važnost koju imaju kao živa riječ. Također, ističe i činjenicu da se smisao i značenje priče bolje shvaćaju kad se ona prenese naglas.

Pričanje priča može uspjeti jedino ako pripovjedač/odgojitelj voli odabranu priču, ako je ona postala dio njega, njegovo duševno blago. Tek tada on priču može predati/prenijeti djeci (Velički, 2013).

Johannes Markel navodi pravila koja bi dobar pripovjedač priča morao uvažiti, odnosno kompetencije koje bi morao posjedovati, mogli bismo sažeti na sljedeći način:

- kad je god moguće pričati bez tekstualnog predloška, tako da napamet znamo „shemu priče“, odnosno tijekom radnje (tzv. „kostur“ priče) te ključne rečenice - često uklopiti ponavljanja (formule)	- upotrebljavati jezik koji djeca razumiju, ali ga istovremeno obogatiti kako bismo djeci bili dobar govorni uzor
- s djecom održavati kontakt očima	- uključiti djecu u priču (npr. tako da oponašaju određene pokrete koje mi izvodimo ili tako da dopuštamo njihova pitanja)
- kad god je moguće pričati u krugu kako bismo postigli prisnu atmosferu	- ukoliko je potrebno, nepoznate riječi objasniti unaprijed
- eventualno upotrijebiti različitu boju glasa za različite uloge (ne pretjerivati)	- eventualno nastaviti ili naknadno preraditi priču – uz pomoć igara uloga ili lutkarske/stolne predstave, odnosno stihova na temelju priče
- uvažavati vrednote govorenoga jezika (intonaciju, ritam, tempo, stanku, intenzitet)	- upotrebljavati geste i mimiku kako bismo potpomogli radnju i njezin tijek- ponekad upotrijebiti određena odabrana sredstva
- ne pričati prebrzo; ako smo u dvojbi, radije primijeniti polaganiji tempo	- igrati se glasom (jačina, ritam, brzina, intonacija – silazna, uzlazna...) - umetnuti stanke

Prije pričanja priče svaki pripovjedač morao bi priču dobro poznavati. Pritom je još važno:

- prvo se samostalno pozabaviti slikama u određenoj priči	- biti svjesni da pričamo zbog djece, a ne da bismo producirali sami sebe

- razmisliti o osnovnom tonu priče – kako je doživljavamo nakon što je nekoliko puta pročitamo	- pripaziti da nakon pričanja ostane vremena za smirenje i opuštanje, tj. za preradu doživljaja (priča ne služi samo za ispunjenje vremena)
- promatrati slike u svojoj mašti – kako izgledaju likovi, koje slike u nama izazivaju pojedine rečenice	- pobuditi u slušateljima radost zbog vlastitog pripovijedanja.
- razmisliti o simbolima i pokušati ih sebi protumačiti	- biti svjesni da pričamo zbog djece, a ne da bismo producirali sami sebe
- razmisliti kako bi odabrana priča mogla djelovati na djecu	- pripaziti da nakon pričanja ostane vremena za smirenje i opuštanje, tj. za preradu doživljaja (priča ne služi samo za ispunjenje vremena)
- veseliti se pričanju – to pozitivno utječe na djecu	- razmisliti o osnovnom tonu priče – kako je doživljavamo nakon što je nekoliko puta pročitamo
- prvo se samostalno pozabaviti slikama u određenoj priči	

Tek pozornim promišljanjem o ovim uputama o njihovom uporabi u radu s djecom pripovjedač/odgojitelj će steći potrebne kompetencije te će priče moći zaista kvalitetno prenijeti djeci (Velički, 2013).

Prema navedenim kompetencijama možemo zaključiti važnost odabira priče s obzirom na dob i duljinu trajanja priče, te jednostavnost odnosno složenost radnje i likova. Likovi u dječjoj priči su najčešće djeca, a mogu biti i životinje, biljke, predmeti i mitska bića koji imaju ljudske osobine; govor, položaj tijela, ponašanje, razmišljanje, donošenje odluka i sl. (Samardžija, 2023).

4.2. Važnost pričanja priča djeci rane i predškolske dobi

Dijete već od svoje druge godine pretače vlastita iskustva u izraz, uprizoruje ga i dramatiizira u simboličkoj igri, navodi autorica Bojović (2013.).

Autorica ističe kako je sama dramatiizacija temeljna ljudska sposobnost i urođena, upravo kao i verbalni izraz i geste. Dramatiizacijom teksta kroz lik s kojim se identifikira dijete povezuje emocionalne reakcije sa svojim osjećajima, a onda simbolizacijom nesvjesno dekodira svoja emocionalna stanja u riječi. Također, priče su nezamjenjive zbog djetetova dubokog emotivnog doživljaja i osjećaja povezanosti s pripovjedačem ističu autorice Siketić i Turza-Bogdan (2022).

U svojoj knjizi „Više od igre – ispričaj mi priču“, autorica Bojović (2013) upućuje na koji način pomoći djetetu da izrazi ono iskonsko, svojstveno mu od samog početka, a to je igra kroz koju uči i učenje kroz koje se igra, u svim njegovim oblicima.

Svoj zahtjevnosti odgoja nemoguće je udovoljiti, a ne razotkriti i odgojiteljeve ljudske slabosti i ograničenosti, osobito slabost k sklonosti usmjeravanja djeteta s pozicije moći. Priče su najsigurnije postaje na tom putu, u kojima se odgojitelj i dijete vraćaju smislenosti puta, nastojeći anulirati (svjesno ili ne) odstupanja na prijednim dijelovima puta (Velički, 2013).

Autorica Velički (2013) također navodi da tko je ikada pokušao pričati priču pred djecom, uvijek će iznova biti začuđen kako djeca tijekom pričanja gotovo zaboravljaju stvarnost, kako točno zadržavaju priču u pamćenju i kako je i nakon puno mjeseci ili čak godina mogu ispričati. Dok pričamo, ulazimo u raznovrsnu komunikaciju s djecom. Pričanje stvara odnos, stvara bliskost. Djeci ne predstavljamo samo priču, već pričajući i koristeći govor tijela – mi predstavljamo sebe sama. Time, djeca nisu čula samo priču, već su upoznala i jednoga čovjeka. Djeca u predškolskome razdoblju jedva razlikuju priču i san. Mnoge priče koje ona pričaju oslanjaju se na snove. Podjela na priče koje informiraju o svijetu i na fantastične priče koje vode u umirujući svijet snova, a usput bi mogle još i „razviti“ maštu, odnosno kreativnost, uvlači se i u predškolsko razdoblje života djeteta. Pričanje priča potiče djecu na spontani govor za vrijeme pričanja (ako na ne uništimo umirivanjem). Odgojitelj može, ovisno o potrebama skupine ili pojedinog djeteta izmisliti priče koje će djelovati ljekovito, odnosno uz pomoć kojih će moći djelovati na određeno ponašanje ili situaciju (Perrow, 2008). (Velički, 2013).

Često je potreban samo mali poticaj kako bi djeca samostalno počela pričati. Pretvaranje priče u projekt, življenje s pričom, približavanje priči na različite načine i različitim putovima i načinima izražavanja (slikom, pokretom, zvukom...) tijekom duljega vremenskoga razdoblja

zasigurno će rezultirati i samostalnim potpunim jezičnim izričajem. Za spontano pričanje nove priče djeci je potrebno vodstvo „model“ koji im mi dajemo svojim pričanjem. No, pažljivo promatrajući, možemo primijetiti da ipak stvaraju svoju priču, kojoj malo po malo dodaju svoje geste, riječi, mimiku... (Velički, 2013).

Pretvaranje priče u projekt, življenje s pričom, približavanja priči na različite načine i različitim putovima i načinima izražavanja (slikom, pokretom, zvukom...) tijekom duljega vremenskog razdoblja zasigurno će rezultirati i samostalnim i potpunim jezičnim izričajem. (Velički, 2013) Autorica Velički (2013) navodi kako upravo gestičko i igrivo pričanje stoga nije samo trik kojim djecu održavamo dobre volje, već ono pomaže djetetu u razumijevanju priče i potiče dječje govorne sposobnosti.

Kada dijete samostalno uzima slikovnice i knjige i želi da je s njime pročitamo, to je već dobar pokazatelj da je na dobrom putu stvaranja navike čitanja. (Stanić, 2021.)

Zaključak autorice Peregerin (2024) je da iskustvo pokazuje da djeca koja su puno slušala priče vrlo rado i rano počnu čitati zbog razvijene vještine usredotočenosti i razumijevanja govora, što je jedan način na koji osvježujemo da su pisano i govoreno u suvremenom svijetu obično neraskidive kategorije, nužne za potpuno razumijevanje svijeta u kojem živimo.

5. JEZIČNE IGRE

Igra je čovjekova prirodna aktivnost kojom dijete ulazi u svijet i otkriva ga, a koja mu pruža uživanje u osjećaju prihvaćenosti, ljubavi i topline, ali i uživanje u igranju samom, u kretanju i izgovaranju, u sporazumijevanju s drugima (Peti-Stantić, Velički, 2008). Autorice ističu kako je igra jezikom, koji je jedan od osnovnih načina sporazumijevanja, pa onda i prenošenja ideja, osjećaja i želja, a ne samo informacija, također prirodna ljudska aktivnost. Djeca svoja prva iskustva, vještine, sposobnosti i znanja stječu u spontanoj igri: uče hodati govoriti, stječu prve spoznaje o svijetu oko sebe. U takvoj je dječjoj igri učenje neosviješteno, premda je trajno prisutno, bilo da se radi o aktivnostima kojima dijete razvija maštu, osjećajnost i osjetljivost ili razumijevanje međuljudskih odnosa ili odnosa u kojima se usvajaju novi pojmovi. Zbog toga i u vođenim igrama kojima se služimo u odgojno-obrazovnom procesu, a koje proizlaze iz spontane dječje igre, treba izbjegavati pedagogiziranje i didaktiziranje (Peti-Stantić, Velički, 2008).

Autori Apel i Masterson (2004) navode kako se prve jezične igre mogu odnositi na imenovanje predmeta ili dijelova tijela koje roditelji nesvjesno provode s djecom u njihovoj najranijoj dobi.

Jezične igre mogu se nazvati i funkcionalnim igrama. Autorica Duran (1995) funkcionalnim igrama smatra igre s novim funkcijama pomoću kojih dijete sazrijeva. Također, autorica prema psihologu i filozofu Piagetu (1945) navodi da se simbolička igra javlja sama od sebe kod djeteta te se njome razvijaju individualni simboli koji služe za razvoj komunikacije sa socijalnom okolinom.

5.1. Uloga jezičnih igara

Jezik je kao jedna od osnovnih čovjekovih integrativnih sposobnosti koja ga razlikuje od svih drugih bića, istovremeno povezan sa svakom ljudskom aktivnošću, tako da razvoj jezika bitno utječe na razvoj brojnih drugih čovjekovih sposobnosti. Provođenje jezičnih igara za cilj ima pripremu djeteta i govornih organa za ispravan razvoj govora. Same jezične igre provode se pojedinačno ili u grupi, također, mogu sadržavati pravila, no to nije pravilo zbog toga možemo reći da nisu strogo postavljene.

Funkcija jezika u čovjekovom životu ne ostvaruje se samo sporazumijevanjem. Jezik čovjekov život ispunjava i simbolički, prije svega zbog snažne veze između mišljenja i govora, ali i zbog sposobnosti da ne govorimo samo kad se sporazumijevamo, nego i kad pripovijedamo, kad rekonstruiramo prošlo i kad predviđamo buduće. Jezična igra uvelike određuje rani odnos djeteta i roditelja, a osobito vodeći računa o jednoj od osnovnih postavki razvojne psihologije da je učenje putem igre najjednostavnija i najprirodnija djetetova aktivnost.

Spoj igre, kao prirodne dječje djelatnosti, i jezika, kao jednoga od osnovnih sredstava sporazumijevanja u svijetu, omogućuje neopterećeno učenje i ovladavanje društvenim, pa onda i jezičnim ulogama, korištenje naslijeđenoga iskustva, ali i kreativnosti i individualnosti te učvršćivanje temelja za ovladavanje tim istim svijetom na bilo kojoj razini. Materinji jezik je onaj u kojem se dijete osjeća nesputano, opušteno, u kojem radoznalo istražuje svoje mogućnosti i mogućnosti drugih, u kojem se od najranije dobi, ostvari li se poticajno okruženje ispunjeno povjerenjem i osjećajem da se „ne može pogriješiti“, izražava najslobodnije.

Poštujući individualnost govornoga razvoja svakog djeteta koja ovisi o nizu, što unutrašnjih, što vanjskih faktora, i u skupini treba poštivati što je više moguće posebnosti svakog pojedinca (Peti-Stantić, Velički, 2008).

5.2. Igre koje razvijaju govor

Autorica Posokhova (1999) navodi kako postoji nekoliko različitih vrsta igara koje pospješuju i pomažu kod pravilnog razvoja govora djece:

Igre za razvoj slušne percepcije

Važnost ovih igara je u osvještavanju slušne percepcije te korištenje različitih materijala koji proizvode različite zvukove koje dijete može prepoznati i po njima se orijentirati.

Igre za razvoj govornog sluha

U ovakvim vrstama igre ne koriste se materijali već je glavno sredstvo glas neke druge osobe ili upotreba riječi.

Igre za razvoj fonematske percepcije

Kod ovakvih igara naglasak je na određenom glasu, ali i na samom rječniku djeteta te razvoju slušnog pamćenja.

Igre za razvoj govornih organa

Kako bi se proizveo glas pomoću jezika ili usana važno je vježbanje i jačanje svih mišića koji sudjeluju u oblikovanju glasa.

Igre za razvoj fiziološkog i govornog disanja

Prilikom igranja ovih igara djeca najčešće moraju u nešto puhati, čime aktiviraju i upotrebljavaju udisaje i izdisaje.

Igre za razvoj glasa

Prilikom pričanja priče poželjno je imitirati zvukove koje će djeca također početi imitirati te na taj način vježbati intenzivnost glasa. Osim imitacije, može biti prisutna i dramatizacija kod koje se dijele uloge.

Igre za razvoj fine motorike prstiju

Fina motorika prstiju izrazito je važna za razvoj govora, jer ako nije dovoljno razvijena, odnosno ako je u zaostatku, tada je u zaostatku i razvoj govora.

Igre sitnim predmetima

Sitnim predmetima razvija se vizualna pažnja, a djeca stječu sposobnost prepoznavanja predmeta osjetilom dodira što rezultira aktivaciju i bogaćenje rječnika. Manipulacija samim predmetima omogućuje različite načine igre.

Igre za učenje čitanja i pisanja

Kod ovakvih igara najveća pozornost obraća se na učenje slova, čitanja kratkih riječi te analiziranje istih.

Autorica Posokhova (1999) također navodi kako je za pravilno razvijanje govora od velike važnosti kvalitetno razvijen sluh i auditivna pažnja stoga su i same igre, namijenjene razvoju upravo tih osjetila, stavljene na prvo mjesto. Autorica naglašava kako je razvoju govornog sluha potrebno posvetiti pažnju, jer služi kako bi dijete moglo razlikovati govor ljudi, odnosno ljudski glas. Tek kada dijete razvije navedene sposobnosti, uslijedit će razvoj fonemske percepcije koja se odnosi na razliku i analizu pojedinih glasova i riječi. Vježbom govornih organa aktivira se rad svih pokretljivih dijelova govornog aparata koji služe za govor: jezik, usne, donja vilica i meko nepce (Posokhova, 1999).

Ritam – pokret – govor, „zlatno“ je pravilo stimuliranja razvoja govora i jezika kod djece. Kroz pokret i ritam (glazbu), dolazimo do poticanja govora. Preuzeto s <https://www.adiva.hr/zdravlje/logopedija/igre-koje-pomazu-u-razvoju-govora-i-sirenju-vokabulara/> .

Razvoju govora kod djece uvelike pomaže pričanje priča, čitanje, pjevanje i što više razgovora kojim dijete bogati rječnik.

Uloga igara za poticanje govora je pripremanje govornih organa za ispravan razvoj govora. Igre se mogu provoditi u grupi ili pojedinačno te one mogu, ali ne moraju imati konkretna pravila. Uz funkcionalne igre za poticanje govora mogu se koristiti i stimulativne igre koje uključuju vježbe disanja i glasa koje se obično koriste za sprječavanje mucanja te poremećaja izgovora. Preuzeto s <https://n1info.hr/majka-i-dijete/najbolje-igre-za-poticanje-govora-primjeri-zabavnih-a-poucnih-vjezbi-za-bebe/> .

6. ISTRAŽIVANJE

6.1. Opis uzorka

Istraživanje je provedeno u dječjem vrtiću „Izvor“ u Bregani. U istraživanju je sudjelovala srednja vrtićka skupina „Bumbari“. U samom procesu sudjelovalo je deset ispitanika, od kojih pet djevojčica i pet dječaka u dobi od 4 do 5 godina. Početak istraživanja započeo je igranjem jezičnih igara, od jednostavnijih ka složenijima. Kraj istraživanja završio je pričanjem priče *Slatka kaša* (Jacob i Wilhelm Grimm). Vremensko razdoblje istraživanja je od 22. travnja do 30. svibnja 2024. godine.

6.2. Jezične igre provedene s djecom rane i predškolske dobi

Zvučna igra pamćenja

Igranjem ove igre cilj je poticanje i uvježbavanje slušne osviještenosti, dok je spoznajni cilj vježbanje koncentracije.

Opis igre: unaprijed pripremljeni sitni predmeti umetnuti su u iste kutijice, i to tak da se u po dvjema kutijicama nalaze isti predmeti. Predmeti koje su sadržavale kutijice su: riža, voda, šećer, pijesak, kamenčići, zvončić, kovanica, dok jedan par kutijica nije sadržavao nikakav predmet.

Prvi zadatak bio je prema zvuku otkriti što se nalazi u kutijicama, dok je drugi dio zadatka bio pronaći kutijicu istog zvuka.

Jezična igra provođena je dva puta tjedno u razdoblju od 22. travnja do 10. svibnja. Djeca su sama izrazila želju i kutijice pospremila u senzorni centar, te ih koristila u daljnjoj slobodnoj igri.

Isprva su radoznalo istraživali i osluškivali zvuk koji su proizvodile kutijice dok su ih energično okretali, a zatim je krenulo imenovanje:

„Teta, ja ti niš` ne čujem!“ (Matej, 5)

„Mislim da je i ova prazna kao i tvoja, Matej!“ (Noemi, 4)

„U mojoj se slabo čuje, k`o da pada sitna kiša!“ (Noel, 4)

„Ovdje, teta, kao da je nešto mokro!“ (Lena, 5)

„Ooo, čujte ovo, tu nekaj lupa!“ (Katarina, 5)

„Kaj je tu `nutra nekaj za jest`?“ (Antun, 4)

„E teta, ova šuška, mislim da je isto k`o ona naša šuškalica!“ (Sara, 4)

„Uz ovu možemo pjevati *Zvončići, zvončići!*“ (Nina, 4)

Dječak s odgojno obrazovnim teškoćama, uzima kutijice i zadržava se u aktivnosti dulje no inače. Glasnom vokalizacijom interpretira ono što čuje, vrlo teško razumljiv, no daje do znanja da uočava razliku u zvuku kojeg proizvode kutijice.

Dječak s poremećajem u ponašanju teško se koncentrira na sam zvuk. Kutijice bi radije koristio kao loptice i bacao ih u zrak.

Nakon što je prestao interes za istraživanjem zvuka te su prema zvuku uparili kutijice, došlo je vrijeme za otkrivanjem sadržaja.

„Gledaj teta, voda ima pjenicu!“ (Lena, 5)

„Aaaa teta, pa ovo je šećer! Meni je danas rođendan, mogu malo liznuti?“ (Noemi, 4)

„Ovakav isti kamenčić vidio sam u našem pješčaniku!“ (Noel, 4)

Pokvareni telefon

Igra *Pokvareni telefon* za jezični cilj ima razgovijetno izgovaranje riječi, dok je spoznajni cilj vježba logičkoga zaključivanja kao i vježba koncentracije.

Opis igre: djeca sjednu u krug jedno pokraj drugoga. Prvo dijete odabere riječ koju će šapnuti djetetu pokraj sebe, a ono pak onome do sebe i tako do posljednjeg. Važno je odšaputati riječ što tiše, a što razgovijetnije.

Prva dva tjedna igra je igrana na način da smo koristili samo jednu riječ, dok su u drugom periodu provođenja igre korištene jednostavne rečenice.

Riječi koje smo koristili u prvim tjednima igre su:

- kiša
- sunce
- kaša
- lončić
- grad

- kuhar

U drugom periodu igranja igara poznate smo riječi dopunili i time smo koristili jednostavne rečenice:

- Kiša ne pada.
- Sunce sije.
- Slatka kaša.
- Stari lončić
- Mali grad.
- Kuhar kuha kašu.

Kroz ovu igru djeca su se zabavljala i puno smijala, jer od uha do uha, sama riječ ili rečenica izgubila je svoj izvorno značenje.

Tako je *kiša* postala *Klara*, *kaša* je postala *šaša*, *kuhar* je postao *muha*.

Lena, 5 zaključila je da je u ovoj igri *jako važno dobro slušati, polako izgovoriti i ponoviti riječ ako je prijatelj nije dobro čuo.*

Igre glasom

Igranjem ove jezične igre potiče se logičko zaključivanje, vježba se koncentracija kao i izgovaranje glasova.

Opis igre: voditelj igre izgovara upute, a djeca trebaju dobro slušati i misliti na to odnosi li se uputa na njih. Na primjer: svi koji imaju majicu kratkih rukava neka glasno izgovore glas Š. Svi koji imaju hlače neka tiho izgovora glas A. Svi koji imaju naočale neka pijuču kao pilići (pi, pi, pi). Svi koji imaju smeđe oči neka oponašaju zvuk vlaka ču, ču, ču koliko god dugo mogu u jednom dahu. Svi koji se vole smijati neka najglasnije što mogu izgovaraju hi, hi, hi sve dok ja ne kažem stop.

Jezična igra provedena je tri puta tjedno. U zadnjem tjednu istraživanja djeca su samoinicijativno igrala igru prilikom čekanja „u vlaku“, ili pak prije obroka čekajući da se sva djeca okupe oko stola.

Odgojnu skupinu pohađa dijete koje ima poteškoća pri razumijevanju i izgovoru pojedinih glasova, stoga sam izabrala ovu igru kako bi mu govorenje u skupini smanjilo mogući stres, te ga ohrabrilo u pokušaju izgovora.

Ritmička imena

Jezična igra *Ritmička imena* za jezični cilj ima razgovijetan govor i bogaćenje rječnika, dok za spoznajni cilj ima povezivanje pokreta i govora te vježbu koncentracije.

Opis igre: s djecom je unaprijed dogovoren ritam: dva puta pljesak rukama, dva puta tapšanje koljena, udarac lijevom, udarac desnom nogom.

Ova igra također je podijeljena u dvije razine. U početku je cilj bio usvajanje pokreta, dok je u drugom dijelu cilj bio povezivanje pokreta i riječi/imena. Pri prvom udarcu nogom voditelj igre izgovara svoje ime, a pri drugom ime nekog djeteta. Tko začuje svoje ime, nastavlja igru izgovarajući pri prvom udarcu svoje ime, a pri drugom ime sljedećeg djeteta po vlastitom izboru.

Djeca koja su motorički spretnija povezala su zadani ritam, no djeca čija je koncentracija slabija imala su potrebu pokrete uvježbavati kroz ponavljanje igre.

„Teta, ne mogu ja to zapamtiti, teško mi je!“ (Petar, 5)

Dopunjeni način igranja igre kod djece ove odgojne skupine pobudio je osjećaj empatije i spremnost na nesebično pomaganje i ohrabrivanje druge djece.

„Hajde, vidi ovako, prvo ruke, pa koljena i onda reci svoje ime!“ riječi su djevojčice Lene (5) koja je bodrila dvojicu dječaka.

Jezična igra provedena je jednom tjedno. Kod ove jezične igre nije uočen velik interes, a razlog tome može biti njena složenost.

Priča iz vrećice

Priča iz vrećice, jezična je igra kojom se potiče i razvija mašta te se potiče govorno izražavanje.

Opis igre: u vrećici su ponuđeni različiti predmeti. Jedna vrećica sadržavala je drvenog čovječuljka, trešnju, drveni traktor i kravicu, dok su u drugoj vrećici bili: kovanica, ključ, keramička kućica, staklena loptica, cvijet izrađen od perla, komad kožnog materijala.

Jezična igra je isprva odigrana po skupinama od petero djece, a zatim i individualno. Svako dijete izvuklo je po jedan predmet iz vrećice. Igra je provođena tri puta tjedno u zadnja dva tjedna istraživanja.

U prvom razdoblju igranja jezične igre djeci je bilo ponuđeno manje predmeta kako bi im zadatak bio što jednostavniji. U igranju je nastala sljedeća priča:

Bio jednom jedan farmer. On se zvao Božo. I Božo je izgubio svoju kravicu. A kravica se zvala Roza. On je bio jako tužan. Nije imao mlijeka. Onda ju je išao tražiti. Vozio se na traktoru. Puno se vozio, gore, dolje. I onda ju je vidio da pase travu. Bio je sretan. Sjeo je na pod i pojeo trešnju. (Katarina, 5)

U drugom razdoblju igranja igre, sadržaj vrećice povećao se za dva predmeta.

Djevojčica koja je izrazila želju ispričati priču sama, ispričala je sljedeće.

Ženo draga, di je naša kuća? Ne znamo! Možda smo se izgubili, idemo je potražiti. Nema je ni tu, idemo nekim drugim putem. Jooj, evo ovako... Jao, moramo se ovako okrenuti. Vidi ovaj lijepi cvijet. Ne možemo ga nažalost povesti doma. A onda su našli ključ, uzmeli su ga, i vidiju svoju kuću i brzo dotrče i ključ ključ otključaju, uđeju i popiju svoju kavu i odeju se malo odmoriti na tepih. Čiča miča gotova je priča. (Noemi, 4)

Moto i Munu

Moto i Munu je ritmičko – glazbena igra za šake.

Moto i Munu namataju vunu.

Motaju, motaju klupko vune.

Vrti, vrti, motaj, motaj veliko klupko.

Vrti, vrti, motaj, motaj, ogromno klupko.

Divovsko!

Moto i Munu gurnuše klupko.

Otkotrljalo se, kotrljalo, kotrljalo,

u daljini nestalo.

Moto i Munu gledaše za njim.

Za klupkom nestalim.

No, kraj niti ostao je kraj Mota i Muna ležati.

Kaže Moto Muni: opet ćemo motati!

Moto i Munu namataju vunu.

Motaju, motaju klupko vune.

Vrti, vrti, motaj, motaj veliko klupko.

Vrti, vrti, motaj, motaj, ogromno klupko.

Divovsko!

Opet je tu!

Juhu! Juhu!

Moto i Munu spremiše klupko vune u košaru.

Dobro ga pokriju

potom miruju.

U prstovnim i gestovnim igrama posebno su važni odgovarajući pokreti ruku, šaka, palca i kažiprsta. Stimulirajući centar za jezik u djetetovom mozgu, ove igre potiču razvoj jezika i omogućuju doživljaj iskonskih gesti jezika kao čistog zvučnog doživljaja (Ellersiek, 2022).

Jezična igra provedena je jednom tjedno te je kod djece probudila velik interes i osjećaj zadovoljstva. Djevojčica Noemi (4) često je ispred ogledala igrala ovu gestovnu igru, a na taj način pozivala je i drugu djecu da joj se priključe.

6.3. Ciljevi istraživanja

Glavni cilj istraživanja bio je ispitati na koji način igranje jezičnih igara potiče pričanje priče kod djece rane i predškolske dobi. Specifični ciljevi istraživanja su:

1. Ispitati utječu li jezične igre na koncentraciju pri pričanju priča i bogaćenje rječnika.
2. Ispitati utječe li spol na rezultate pri usvajanju jezičnih igara i pričanja priča.
3. Ispitati potiče li provedba jezičnih igara pričanje priča.

U skladu s ciljevima istraživanja postavljene su sljedeće hipoteze:

1. Jezične igre pozitivno utječu na koncentraciju i bogaćenje rječnika.
2. Djevojčice će biti uspješnije od dječaka.
3. Jezične igre potiču pričanje priča.

6.4. Opis instrumenta istraživanja

Iz odgojne skupine „Bumbari“ sudjelovalo je desetero djece, od kojih je pet djevojčica i pet dječaka, u dobi od 4 do 5 godina. Glavna uloga u istraživanju bila je provedba jezičnih igara kao poticaja za pričanje priča. Istraživanje je započelo provedbom jezičnih igara, od jednostavnijim prema složenijima. Jezične igre provođene su tri puta tjedno. Zadnji tjedan istraživanja provedena je jezična igra *Priča iz vrećice* i gestovna igra *Mono i Munu*, zatim je uslijedilo pričanje priče *Slatka kaša*.

6.5. Rezultati istraživanja

Prvi cilj istraživanja bio je ispitati utječu li jezične igre na koncentraciju pri pričanju priča i bogaćenju rječnika. U samom početku istraživanja bilo je jasno vidljivo kako neka djeca nemaju mogućnost strpljivo pričekati svoj red, ili pažljivo slušati informaciju koju im drugo dijete prenosi. Kako bi bile zadovoljene potrebe djece koja nemaju mogućnost dulje pažnje, ili je prisutan motorički nemir, odabrane su igre koje su uključivale pokret. U četvrtom tjednu provedbe jezičnih igara mogla se uočiti pozitivna promjena kojom su motorički nemirna djeca, uz samokontrolu i slušanje uputa druge djece, uspjela odigrati igru bez prevelikog ometanja ili prekidanja. Djeca koja su u početku pokazivala sramežljivost te zbog toga nisu bila uspješna u samoj aktivnosti, ali su nakon tri tjedna provedbe jezičnih igara, spontano su i opušteno sudjelovala u igri. Jezične igre *Priča iz vrećice* i *Moto i Munu* u ovome istraživanju imale su za cilj bogaćenje rječnika. Dijete koje poznaje mnogo riječi, kasnije će brže ovladati čitanjem i

pisanjem te će kroz obrazovanje lakše usvajati gradivo. Preuzeto s <https://www.kokolingo.hr/edukativni-kutak/predvjestine-citanja-i-pisanja>. Pomoću ovih igara, djeca koja su bila oskudnijeg vokabulara, kroz određeno razdoblje provođenja igara koristila su više riječi, opisnih pridjeva i glagola, dok su djeca koja su i prije bila bogatog vokabulara, s mnoštvom detalja opisivala zamišljenu priču. Prema dobivenim rezultatima vidljivo je kako je provedba jezičnih igara pozitivno utjecala na koncentraciju, kao i na bogaćenje rječnika.

Drugi cilj istraživanja bio je ispitati utječe li spol na rezultate pri usvajanju jezičnih igara i pričanja priča. Prema dobivenim rezultatima, nije moguće uvidjeti značajnu razliku u spolu djece, rezultat je podjednak.

Treći cilj istraživanja bio je ispitati potiče li provedba jezičnih igara pričanje priča. Zadnji tjedan istraživanja bio je posvećen pričanju priče *Slatka kaša*. Djeca su priču imala priliku čuti prije odmora. Kada smo razgovarali što nam je potrebno za pričanje priča, odgovori su bili različiti:

- Teta, trebaju nam lutke. (Lena, 5)
- Mislim da nam treba pozornica, k'o ono kad' smo pričali priču o djedu i repi. (Noel, 4)
- Kućice i šuma. (Noemi, 4)
- Znaš teta onu staklenku di smo posadili one zelene biljke – to može biti šuma. (Nina, 4)

Prema dječjim interesima, izradili smo lutke od filca i vune. Ovaj dio pripreme posebno je umirio dijete s nizom odgojno-obrazovnih poteškoća. Po završetku izrade scene, uslijedila je dramtizacija priče. Priču sam prvi puta ispričala ja, a djeci je izrađena scena bila ponuđena svaki dan u dramskom centru te su imali priliku jedni drugima pričati priču. U početku, neka djeca pričala su priču na način da su samo pomicala lutke, bez riječi. Kasnije su, uz podršku, uspjela ispričati priču. Djeca koja su priču pričala samostalno, koristila su složene rečenice, opisivala mnoštvom detalja.

Neizmijerna radost i veselje koja su se vidjela na dječjim licima od samog početka istraživanja najbolji su pokazatelj i rezultat. Od samih jezičnih igara, međusobne podrške i ohrabrenja, izrade scene za priču kao i samo pričanje iste, uvelike su doprinijeli dječjem razvoju.

Prilog 1. Izrađena scena za priču Slatka kaša

Ispitanici	Prije provedbe jezičnih igara	Poslije provedbe jezičnih igara	Rezultat
M.H.	- maštovitost - brzopletost - bogat vokabular	- sporiji i razgovjetniji izgovor - samostalno priča priču	DA
N.I.	- nestrpljivost - bogat vokabular	- mnoštvo detalja - strpljivo čekanje na red - samostalno priča priču	DA
N.K.	- sramežljivost - mnoštvo pitanja - temeljitost	- pričanje priče uz podršku - mnoštvo detalja - uključuje likovnost, crtanje scene i likova	DA
L.S.	- sramežljivost - maštovitost - bogat vokabular	- pričanje priče uz podršku, sramežljivost i dalje prisutna - mnoštvo detaljnih opisa	DA
I.T.	- govorno-jezične teškoće - teško slijedi uputu - manjak pažnje - pasivno slušanje - motorički nemir - vokalne stereotipije	- smanjenje vokalnih stereotipija - pokušaj ponavljanja riječi iz priče - interes za priču, taktilno istraživanje	DA
S.Ž.	- manjak koncentracije - oskudan vokabular	- uspješno priča priču uz podršku - koristi jednostavne rečenice	DA
K.A.	- aktivno slušanje - nestrpljivost	- samostalno priča priču - mnoštvo detalja	DA
P.G.	- spoznajne teškoće - manjak pažnje - motorički nemir	- motorički mirniji - pričanje priče uz podršku	DA
N.R.	- nesigurnost pri govoru - sramežljivost	- iako ne izgovara određene glasove, trudi se koncentrirano pričati priču	DA

Tablica 1. *Rezultati istraživanja*

7. ZAKLJUČAK

Uzimajući u obzir dobivene rezultate provedenog istraživanja može se zaključiti kako provedba jezičnih igara pozitivno utječe na bogaćenje rječnika, kao i na koncentraciju kod djece. U samom početku istraživanja i provedbe jezičnih igara mogao se uočiti velik interes djece, osobito zato što im je ovakav način igranja bio nov. Djeca koja su motorički nemirnija ili nesigurnija pri govoru teže su se uključivala, no kako je vrijeme istraživanja prolazilo, njih napredak bio je jasno vidljiv. Kao još jedan pozitivan ishod provođenja ovog istraživanja je samoinicijativnost te uključivanje druge djece u igranje jezičnih igara.

U ovome istraživanju podjednako su sudjelovale djevojčice kao i dječaci te nije uočena razlika prema spolu. Uspješnost u razvoju maštovitosti, kreativnosti, bogaćenju vokabulara, te u samom pričanju priče, pokazali su i dječaci i djevojčice. Provedba odnosno igranje jezičnih igara uvelike pomažu pri pričanju priča. Valjalo bi također naglasiti, kako provedba ovakve vrste igara uvelike pomaže i djeci s odgojno obrazovnim teškoćama, smanjujući motorički nemir, potičući na ponavljanje glasova, ali i riječi.

Pričanje priča uvelike obogaćuje dječji svijet. Djeca u pričama, osim materijala za obogaćivanje, dobivaju i materijal za građenje unutarnjeg svijeta predodžbi, a kada sama pričaju, taj unutarnji svijet mogu okrenuti prema van i podijeliti ga s drugima. Kroz provedene jezične igre, u svrhu istraživanja, te slušajući kreativne priče sudionika, u meni se probudila sreća, a ona se mogla vidjeti i na licima djece. Smatram da je time postignut cilj, jer „najbolji način da djeca budu dobra je da ih učinite sretnima“ (O. Wilde).

8. LITERATURA

1. Aladrović Slovaček, K. (2018). *Kreativne jezične igre*. Zagreb: Alfa d.d.
2. Apel, K., Masterson, J. (2004). *Jezik i govor od rođenja do 6. godine - Od glasanja i prvih riječi do početne pismenosti - potpuni vodič za roditelje i odgojitelje*. Lekenik: Ostvarenje d.o.o.
3. Bojović, D. (2013). *Više od igre – ispričaj mi priču. Dramske metode u radu s djecom*. Split: Harfa d.o.o.
4. Dissing Sandhal, I. (2019). *Igra na Danski način*. Zagreb: Grafički zavod Hrvatske d.o.o.
5. Duran, M. (1995). *Dijete i igra*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
6. Ellersiek, W. (2022). *Igre rukama za djecu od jedne do devet godina*. Zagreb: Institut za waldorfsku pedagogiju.
7. Herljević I., Posokhova, I. (2002). *Govor, ritam, pokret*. Lekenik: Ostvarenje d.o.o.
8. Lakić, A. (2020). *Jezične igre kao sredstvo poticanja dječjeg razvoja govora*. Dječji vrtić Dubrovnik. Preuzeto: 30. svibnja 2024.
9. Liekerman, H., Muter, V. (2007). *Pripremite dijete za školu: Kako osigurati da dijete uspješno započne školovanje*. Lekenik: Ostvarenje d.o.o.
10. Pavličević-Franić D., (2018). *Utjecaj jezičnih djelatnosti slušanja i govorenja na razvoj komunikacijske kompetencije u procesu ovladavanja hrvatskim jezikom*. Croatian Journal of Education: Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje, Vol. 20 No. SP.Ed.2.
11. Peregrin, S. (2024). *Umijeće pripovijedanja*. Zagreb: Školska knjiga d.d.
12. Peteh, M. (2018). *Radost igre i stvaranja*. Zagreb: Alinea.
13. Peti-Stantić, A., Velički, V. (2008). *Jezične igre za velike i male*. Zagreb: Alfa d.d.
14. Posokhova, I. (1999). *Razvoj govora i prevencija govornih poremećaja u djece*, Lekenik: Ostvarenje d.o.o.
15. Posokhova, I. (2009). *Zabavan jezik u slikama i igri*. Zagreb: Planet Zoe d.o.o.
16. Razum, L., Aladrović Slovaček, K., (2023). *Jezični i izvanjezični čimbenici ranoga usvajanja hrvatskoga jezika*. FILOLOGIJA 81, Zagreb
17. Samardžija, M. (2023). *Interpretativno čitanje i kazivanje priče kao poticaj govornog razvoja djece predškolske dobi, završni rad*. Sveučilište u Zagrebu, odsjek za odgojiteljski studij u Petrinji. Petrinja. Dostupno na <http://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:373254>
18. Siketić, J., Turza-Bogdan, T. (2022). *Uloga odgojitelja u pričanju priča*. HRVATSKI, XX, br. 1, Zagreb
19. Stanić, V. (2021). *Važnost čitanja djeci i za djecu predškolske i rane školske dobi, diplomski rad*. Učiteljski fakultet u Rijeci. Rijeka. Dostupno na <http://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:189:002738>

20. Starc, B., Čudina Obradović, M., Pleša, A., Profaca, B., Letica, M. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
21. Šego, J. (2009). *Utjecaj okoline na govorno-komunikacijsku kompetenciju djece; Jezične igre kao poticaj dječjem govornom razvoju*. Zagreb: Katehetski institut Katoličkoga bogoslovnog fakulteta, stručni rad
22. Velički, V., Katarinčić, I. (2011). *Stihovi u pokretu*. Zagreb: Alfa d.d.
23. Velički, V. (2013). *Pričanje priča – stvaranje priča, Povratak izgubljenomu govoru*. Zagreb: Alfa d.d.
24. Velički, V. (2009). *Poticanje govora u kontekstu zadovoljenja dječjih potreba u suvremenom dječjem vrtiću*. Zagreb: Učiteljski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, znanstveni članak, Vol. 10, br. 1.
25. Vrsaljko, S., Paleka, P. (2018). *Pregled ranoga govorno-jezičnog razvoja*, u: *Magistra Iadertina*, Vol. 13, No. 1.

Internetske stranice:

1. <https://www.kokolingo.hr/edukativni-kutak/predvjestine-citanja-i-pisanja> (26.07.2024.)
2. <https://www.adiva.hr/zdravlje/logopedija/igre-koje-pomazu-u-razvoju-govora-i-sirenju-vokabulara/> (26.07.2024.)
3. <https://n1info.hr/majka-i-dijete/najbolje-igre-za-poticanje-govora-primjeri-zabavnih-a-poucni-vjezbi-za-bebe/> (30.07.2024.)

IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA

Izjavljujem da sam ovaj završni rad, na temu „Jezične igre kao poticaj za pričanje priča djeci rane i predškolske dobi“ napisala samostalno uz pomoć svoje mentorice i potrebne literature, na temelju znanja stečenog kroz fakultetsko obrazovanje.

(vlastoručni potpis studenta)